

Міністерство освіти і науки України
Польське Товариство педагогіки філософічної
імені Броніслава Ф.Трентовського (TRF)
Наукове польсько-українське товариство Україна-Польща
Національна академія педагогічних наук України,
Відділення загальної педагогіки та філософії освіти
Інститут вищої освіти НАПН України
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Національний літературно-меморіальний музей Г.С.Сковороди
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

МАТЕРІАЛИ
XXIII міжнародної
науково-практичної конференції
ОСВІТА І ДОЛЯ НАЦІЇ
ОСВІТА ТА ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ ВИКЛИКИ
СУЧАСНОСТІ:
ВІЙНА ТА НОВІ РІЗНОВИДИ ПАНДЕМІЇ

30 вересня 2022 року

Харків
ХНПУ – 2022

Редакційна колегія:

М.Д. Култаєва	– доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії, головний редактор; Україна;
Н.В. Радіонова	– доктор філософських наук, професор, заступник головного редактора; Україна;
С.В. Бережна	– доктор філософських наук, професор; Україна;
Бертелсен Дейл	– доктор філософії, професор Блумбергського університету; США;
Гулда Мечислав	– доктор соціологічних наук, професор Гданського університету; Польща;
І.Д. Денисенко	– доктор філософських наук, професор, Україна;
О.О. Дольська	– доктор філософських наук, професор, Україна;
І.О. Радіонова	– доктор філософських наук, професор; Україна;
М.В.Триняк	– доктор філософських наук, професор; Україна;
О.М. Роговський	– доктор філософських наук, професор; Україна;
К. Штадлер	– доктор філософських наук, професор Віденського Інституту права, Австрія.

Затверджено Вченою радою

*Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Протокол №9 від 14 листопада 2022 року*

«Освіта і доля нації». «Освіта та екзистенційні виклики сучасності: війна та нові різновиди пандемії»: Матеріали XXIII Міжнародної науково-практичної конференції (30 вересня 2022 року) / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. – Харків: ХНПУ, 2022. – 82 с.

Збірник містить матеріали доповідей з питань філософії, світоглядної культури, життєтворчості та актуальних проблем освіти і виховання у сучасних соціокультурних контекстах, проблем сьогодення.

Збірник розраховано на наукових та практичних працівників у галузі освіти, викладачів вищої та середньої школи, докторантів, аспірантів, магістрів та студентів вищих навчальних закладів.

переходить до розуміння філософії миру як дієвої програми, яка заперечує на правовому рівні право на завоювання одного народу іншим [2].

Отже, формування культури миру на Слобожанщині ХІХ ст. стверджується у просторі формальної та неформальної комунікації, завдяки чому у суспільній свідомості відбувається переосмислення філософських ідей та смислів, відбувається проникнення просвітницьких ідей та загальнолюдських цінностей у життя простих людей, тим самим тематично розширюється поле самої філософії.

Література

Зеленогорский Ф.А. Памяти Г.С. Сковороды: речь произнесенная на заседании в обществе. Харьковский сборника историко-филологического общества. Харьков. 1895. 9 с. (Из каталога библиотеки Харьковского Императорского университета. – Х.: Тип. Ун-та. 1893. – 64 с.)

ІНТЕРКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ У КОНТЕКСТАХ ПРИХОВАНОЇ І НЕПРИХОВАНОЇ АГРЕСІЇ

*Триняк М.В., доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії,*

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Короткий аналіз вихідного поняття, а саме «культура» із врахуванням тих особливих сенсів, які внесли до його традиційного розуміння трагічні події останніх місяців в Україні, доводить, що і визначення «інтеркультурної комунікації» отримало додаткові акценти у частині нових, на жаль, переважно негативних комунікативних викликів.

Отже, широко відомим є факт існування кількох сотень різних визначень аналізованого поняття. Узагальнюючим є ствердження про те, що культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії. Тобто, умовно можна виокремити два концептуальних підходи: культура розглядається як все вироблене людством (незалежно від того, а що ж саме було вироблено) і культура у сенсі вихованості, освіченості, глибокої духовності, тощо.

Війна, як прояв неприхованої агресії, поставила питання про те, що, виходячи з першого підходу, ми зіткнулися із «культурою» нападника. Так, це «культура» неоварварів, дикунів, орків, рашистів, але представників, безперечно, спотвореної, але все ж таки певної суспільної культури. Зрозуміло,

що їх «доробком» в історію є смерті невинних людей та руйнація мирних міст та сіл, але і це є проявом культури ворога, з одного боку, та абсолютної її відсутності з іншого.

Отже, напад рашистів на Україну є визнаною всім цивілізованим світом спробою знищити нашу культуру. Ситуація зіткнення культур із явними проявами агресії з боку однієї з них вимагає нового акценту розуміння концепту комунікації, яка, виходячи із вищезазначеного, має розглядатися як інтеркультурна комунікація на макрорівні.

Взагалі, інтеркультурна комунікація є чітко структурованою, вона має визначені горизонтальні рівні та вертикальні виміри.

Отже, щодо горизонталі, то у сучасному світі інтеркультурна комунікація розгортається на макро-, мезо- і мікро- рівнях, що формально визначає її функціональний діапазон, який, щоправда, потребує подальшого уточнення, коли йдеться про його змістовне наповнення у контекстах воєнного стану, оскільки на макрорівні інтеркультурна комунікація мала б відбуватися у ситуації транскulturності [1, с. 32–33].

У цивілізованому світі головною вимогою інтеркультурної комунікації є вимога толерантності. Загально визнано, що толерантність є цінністю необхідною і фундаментальною для реалізації прав людини та досягнення миру.

Отже, прагнення до консенсусу тут мало б трансформувати смисли інтеркультурної комунікації у транскulturні. Адже дискурсивний розум мав би задати логіку і визначити горизонт такої комунікації. На жаль, ми спостерігаємо небажання чи нездатність агресора досягти консенсусу, що змушує нас замислитися над новими, прикро що негативними, тенденціями розгортання інтеркультурної комунікації на макро- рівні.

Війна спровокувала виникнення нестандартних комунікативних ситуацій на всіх рівнях у структурі інтеркультурної комунікації. Це стосується і мікрорівня зокрема.

На мікрорівні інтеркультурна комунікація розгортається у світі повсякденності серед індивідів у спільному рольовому просторі. В умовах війни ця повсякденність має специфічний характер. У рольовому просторі виникають незвичні для нас комунікативні ситуації з новими викликами, які інколи постають як шокуючі. Звичні методи подолання так званих лакун (від лат. *lacuna* – рів) спрацьовують не завжди, бо ті зони непорозумінь, котрі виникають, то вже не «рів», то «прірва».

Трагізм негативних комунікативних ситуацій підсилює неспроможність ворога (чи то через невміння, чи то через небажання, а, скоріше за все, через відсутність хоча би яких властивостей людини як human being) хоча б послабити протистояння і дійти хиткого, але порозуміння хоча б в окремих випадках комунікації.

Отже, подолання лакуни, тобто зони непорозуміння, можливе лише за умови відносно синхронних зусиль з обох боків. Сучасні реалії демонструють абсолютну відсутність таких з боку агресора. Тому виникає питання і щодо імперативу толерантності до нетолерантності. Весь світ спостерігає горе українського народу, яке приніс агресор у дім кожного з нас, то ж чи маємо ми бути толерантними до тих же полонених загарбників, враховуючи, жахливі умови утримання Героїв-Азовців, наприклад?

Підсумовуючи, можна констатувати таке. Традиційне розуміння метомоделі інтеркультурної комунікації та шляхів її гармонізації зазнало певних викликів через трагічні події в Україні. На часі глибокий аналіз та розробка рекомендацій щодо механізмів можливого послаблення тиску на людину, яка опиняється у складній ситуації інтеркультурної комунікації в умовах війни.

Література

1. Liessmann K.P. Theorie der Unbildung. Die Irrtümer der Wissensgesellschaft / Konrad Paul. Liessmann. – Wien: Paul Zsolnae Verlag, 2006. – 175 S.

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗАСОБАМИ ГРАФІКИ

*Іващенко О.В., кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри графіки, Харківська державна академія дизайну і мистецтв*

Військово-патріотичне виховання є ваговою складовою системи національного виховання молоді. Розробка стратегії національного виховання в повоєнних умовах вимагає розширення оптики та максимального залучення творчого потенціалу мобільних мистецтв, зокрема, графіки та стріт-арту.

Технологічні можливості вуличного мистецтва дозволяють швидко реагувати на виклики часу, чинити ідеологічний опір загарбнику. Зауважу, що вихідним принципом стріт-арту є не привласнення простору міського ландшафту трафаретами, постерами, скульптурними інсталяціями, а залучення глядача у цей простір. Основним художнім прийомом стріт-арту є зосередженість

Зміст

1. Бойчук Ю.Д. Педагогічний авангард України у добу випробувань.....	3
2. Кристоф Асмут. Війна в Україні. Погляд з Німеччини	4
3. Култаєва М.Д. Мир і війна у постіндустріальних соціокультурних контекстах	5
4. Усов Д.В. Філософські дискурси персональної та колективної відповідальності за доби новітніх екзистенційних викликів.....	7
5. Дольська О.О. Пандемія, Е-освіта і шлях до форм нової соціальності	12
6. Радіонова Н.В. Культура миру в комунікативних практиках Слобожанщини ХІХ ст.	14
7. Триняк М.В. Інтеркультурні комунікації у контекстах прихованої і неприхованої агресії.....	16
8. Іващенко О.В. Військово-патріотичне виховання засобами графіки	18
9. Сошніков А.О. Знищення українських музеїв як частина російської політики геноциду українського народу	19
10. Дроботенко М.О. Трансформація освітніх і виховних практик в екстремальних умовах війни та пандемії.....	22
11. Пилипенко С.Г. Семантики війни та миру у сучасному дискурсі Землі.....	25
12. Шевченко Л.А. Етична цінність права в житті українців (середина ХVІІ–ХVІІІ ст.).....	26
13. Дяченко К.А. Феномен настрою і виклики сьогодення: екзистенційний рівень	30
14. Сошнікова О.М. Музей і війна (з досвіду роботи музеїв Харківщини під час воєнного стану в Україні від 24 лютого 2022 року)	32
15. Корж Г.В. Виховний потенціал історичної пам'яті у практиках військово-патріотичного виховання	35
16. Морська Н.Л. Цінність освіти під час війни: імператив гуманітарної сутності	37
17. Швидун Л.Т. Освітні мобільність в екстремальних ситуаціях війни та пандемії	40
18. Чайка Л.Є. Символи миру в українській культурі.....	45
19. Бакуменко О.В. Гуманістичний потенціал технічної творчості.....	46